

Spor Bilimlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Liderlik Yönelimlerinin İncelenmesi¹

Samet ZENGİN¹, Mustafa Barış SOMOĞLU²

DOI: <https://doi.org/10.38021/asbid.1207118>

ORJİNAL ARAŞTIRMA

¹Trabzon Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Trabzon/Türkiye

²Milli Eğitim Bakanlığı, Gazipaşa Ortaokulu, Gümüşhane/Türkiye

Sorumlu Yazar:

Samet ZENGİN
sametzengin@trabzon.edu.tr

Öz

Bu çalışmada katılımcıların liderlik yönelim düzeylerini belirlemek ve belirlenen değişkenler açısından incelemek amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Trabzon Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde okuyan toplam 233 kişiden (%39,5 kadın ve %60,5 erkek) veriler toplanmıştır. Araştırma kolay örnekleme yöntemi ile yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Liderlik Yönelimleri Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek; "insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik" durumlarını belirlemeye yönelik 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Betimsel istatistikler, bağımsız gruplar için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) verilerin değerlendirilmesinde istatistiksel yöntem olarak kullanılmıştır. Araştırma, spor biliminde okuyan öğrencilerinin ortalamasının üzerinde liderlik yönelimleri sergilediği görülmüştür. Verilerden elde edilen analiz sonuçlarına göre; yaş, cinsiyet, doğum sırası, kardeş sayısı, gelir düzeyi, spor branşı, spor yapma yılı ve spor seviyesi değişkenlerine göre liderlik yönelimlerinde anlamlı fark tespit edilirken; yaşam alanı (ailesi veya aile dışında yurt, ev arkadaşları gibi) değişkenlerine göre anlamlı farklılık görülmemiştir. Araştırma, spor bilimleri öğrencilerinin liderlik yönelim düzeyleri ile kişisel bilgilerden elde edilen sonuçlarla birlikte önemli bir boşluğu doldurduğu düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Öğrenci, Lider, Liderlik, Lider Özellikleri.

Investigation of Leadership Tendencies of Students in Sports Science

Abstract

In this study, it was aimed to determine the leadership orientation levels of the participants and to examine them in terms of the determined variables. Within the scope of the research, data were collected from a total of 233 people (39.5% female and 60.5% male) studying at Trabzon University Faculty of Sport Sciences in the 2022-2023 academic year. The research was conducted with easy sampling method. "Leadership Orientations Scale" was used as a data collection tool in the research. Scale; It consists of 4 sub-dimensions to determine "people-oriented leadership, structure-oriented leadership, transformational leadership and charismatic leadership". Descriptive statistics, t-test for independent groups and one-way analysis of variance (ANOVA) were used as statistical methods in the evaluation of data. The research showed that students studying in sports science displayed above-average leadership orientations. Based on the findings of the data analysis; Despite the fact that leadership orientations differed significantly by age, gender, birth order, number of siblings, income level, sports branch, and sports level; Living space variables (such as family or family outside of the dormitory, roommates) did not reveal any significant differences. With the personal information and leadership orientation levels of sports science students, it is thought that the research fills a significant gap.

Keywords: Student, Leader, Leadership, Leader characteristics.

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi:
19.11.2022

Kabul Tarihi:
15.12.2022

Online Yayın Tarihi:
19.12.2022

Giriş

Çağın getirdiği bilimsel ve teknolojik değişim öğretme ve öğrenme ortamlarında da değişime neden olmuştur. Bu değişimlere uyum sağlamak için öğretmen, yönetici ve benzeri çalışanların öğrenci veya herhangi bir grubun ihtiyaçlarına destek olan, öğrenme ortamlarını düzenleyebilen, değişikliklere uyum sağlayan ve etkinliklerini bu yönde organize eden bireyler olmalıdır. Günümüzde bilginin tek kaynağı öğretmen değildir. Öğrenciler günümüzde pasif bir birey olmaktan öte, bilginin elde edilmesinde merkezi rol oynamaktadır. Artık grupları veya öğrencileri motive eden, çalışmaların merkezinde katılımcıları aktif kılan, tüm çalışanların iş birliği içinde hareket ettiği kurum ve eğitimcilere gereksinim duyulmaktadır (Yorulmaz, Altunkurt ve Yılmaz, 2015). Bu ihtiyaç duyulan öğretmen ve eğitimcilerin, katılımcıların ihtiyaçlarına cevap verebilmesi adına liderlik davranış vasıflarına sahip olmalıdır (Harrison ve Killion, 2007; Can, 2009).

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin de spor üzerinde önemli etkileri olmuştur. Bu gelişim ve değişimlerle birlikte spor bilimsel bir boyut kazanmıştır. Toplumsal bir olgu haline gelen spor artık sözcük anlamının ötesine ulaşmıştır. Gerek üretim ve tüketim açısından gerekse eğitim açısından spor alanında meydana gelen değişimle birlikte spor önemli ve saygın bir sektör haline gelmiştir. Ülkeler, milletler, kurum ve kuruluşlar sporcu ve spor kuruluşlarını desteklemekte, spor politikaları geliştirmekte, sağlıklı toplumlar için sporu önemsemekte, ülkelerinin ismini dünya platformlarında duyurmak adına spora büyük önem vermektedirler. Bütün bunların oluşumu için, antrenör, öğretmen, spor yöneticisi ve rekreatif liderlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kişilerinde, bireylerinde gizil yeteneklerini ortaya çıkaran, sporcuyu yönlendirebilen, psiko-sosyal süreçlere hâkim olan, onlara rehber olabilen lider vasıflı kişilere ihtiyaç duyulmaktadır. Liderliğin belirlenen hedeflere doğru bir şekilde bireyleri etkilemek olduğu düşünülürse, bu ancak lider ve sporcular arasında etkili iletişim ile gerçekleşebilir (Doğan, 2005)

Liderlik türlerinin farklılığı nedeniyle liderlik tanımları da farklılaşmaktadır. Farklı tanımlara göre liderlik; “bir müsabakada önde olan kişi veya takım olarak”, “amaçlar doğrultusunda kişileri bir araya getirmek ve harekete geçirmek için sahip olunan gerekli nitelik, yetenek, tecrübe gibi özellikler bütünü” olarak tanımlanmaktadır. Lider ise; “amaçlar doğrultusunda kişileri bir araya getirmek ve harekete geçirmek için sahip olunan gerekli nitelik, yetenek, tecrübeye sahip kişi” olarak tanımlanır (Bostancı,2011; Gökçe, 2014). Lider özelliği bulunan bireylerden, iş birliği içinde çalışma, çevresindekileri etkileme, gönüllü görevler üstlenme, özgün projeler geliştirme, yaratıcı düşünme, bireylerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurma ve gelişimlerini dikkate alma, bireylere uygun öğrenme ortamı sunma ve rehberlik etme gibi davranışları sergilemesi gerekir (Altunkurt ve Yılmaz, 2011; Apaydın, Vilkinas ve Cartan, 2011; Can, 2009). Lider kişilerin liderlik davranışları sergilemesi beklenmekte, liderlik davranışları sergilerken hangi liderlik yönelimlerini tercih

edeceğine karar vermesi gerekir (Can, 2006). Bolman ve Deal (1991) liderlik yönelimleri olarak tanımladıkları çalışmada liderlerin sorunlarını belirlemek ve çözmek için farklı yöntemler kullandıklarını belirtmişlerdir.

Kuramsal çerçevede liderlik yönelimleri dört boyut üzerine kurulmuştur. Bu boyutlara bakıldığında yapısal çerçeve, sorunlara gerçekçi yaklaşma ve mantıksal düşünmeyi ele almıştır. Yapıya yönelik liderlik boyutunda detaylar önemli, açık ve net hedefler oluşturulmakta ve sorunların sonuçları bireylere yüklenmektedir. İnsan kaynakları çerçevesinde bireyleri grup oluşturmaya davet eden, her grup bireyinin duygularına ve fikirlerine değer veren ve destekleyen bir yapı mevcuttur. Kişileri ikna özelliği ve harekete geçirebilme yeteneği yüksek olan, çatışmalara karşı oldukça usta yaklaşan, politik olarak hassas ve yetenekli bireyler gibi özellikler politik çerçeveyi (dönüşümsel liderlik) karakterize etmektedir. Sembolik çerçeve (karizmatik liderlik) ise diğerlerine ilham veren, iletişim ağı güçlü, açık görüşlü, değerleri ve kültürü önem veren, yaratıcı ve hayal gücü kuvvetli birey profili çizmektedir (Dereli, 2003).

Liderlik yönelimleri ile ilgili literatüre bakıldığında, okulun yenileşmesi ve gelişmesi ile ilgili okul yöneticilerinin birincil derecede sorumlu kişiler olarak düşünülen okul yöneticilerinin liderlik yönelimlerini çeşitli değişkenler açısından belirlemeye yönelik çalışmalar mevcuttur (Ağaoğlu, Altınkurt, Yılmaz ve Karaköse, 2012; Arabikoğlu ve Demir, 2015; Aydın, Sarier ve Uysal, 2013; Dereli, 2003; Durmuş, 2011; Karadağ, 2011; Konak ve Erdem, 2015; Mcardle, 2008; Özdemir, Sezgin ve Kılıç, 2015; Teyfur, Beytekin ve Yalçınkaya, 2013). Öğretmenlerinde okulların yenileşme ve gelişmesinde önemli olduğunu ve bu liderlik davranışlarının desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir (Beycioğlu ve Aslan, 2012). Bu düşünce yargısının artması ile birlikte öğretmen ve öğretmen adaylarının liderlik davranışlarını belirlemeye yönelik çalışmalarda yaygınlaşmıştır (Altınkurt ve Yılmaz, 2011; Angelle ve DeHart, 2011; Apaydın, Vilkinas ve Cartan, 2011; Arslan ve Uslu, 2014a; Arslan ve Uslu, 2014b; Arslan ve Özdemir, 2015; Aydın, Bozkuş ve Kul, 2016; Aslan ve Bakır, 2014; Balyer, 2016; Beycioğlu ve Aslan, 2010; Eraslan ve Aytaç, 2015; Garipağaoğlu ve Güloğlu, 2015; Güllü ve Arslan, 2009; Greenlee, 2007; Kıranlı, 2013; Lieberman ve Friedrich, 2007; Onur-Sezer ve Bağçeli-Kahraman 2018; Turan, Erol ve Karaoğlu, 2016; Yiğit, Doğan ve Uğurlu, 2013). Gelecekte bir gruba yön vereceği, eğiteceği ve sorumlu olacağı düşünülen spor bilimlerinde öğrenim gören öğretmen, antrenör, spor yöneticisi ve spor eğitmen adaylarının da liderlik davranışlarında önemli olduğu düşünülmektedir (Altınışik ve Çelik, 2022). Buradan hareketle, ilgili literatürdeki bu alanla ilgili çalışmaların eksikliğini gidermek için bu alanda yapılacak çalışmaların önemli bir yere sahip olabileceği düşünülmektedir.

Günümüzde spor bilimleri alanlarından mezun olacak antrenör, spor yöneticisi, beden eğitimi ve spor öğretmeni ve rekreasyon lider adaylarının akademik bilgi ve aldığı eğitimin yanında, birtakım

etkinlikler düzenleme, planlama yetkinliği ve farkındalığı, çevresi ile uyum gibi niteliklere sahip olması son derece önemli görülmektedir. Bu eğitimci adaylarının eğitim hayatlarının sonunda bir grubu yönlendiren, eğitim veren, ilişkiler geliştiren, rehberlik eden bireyler olacaktır. Bu adayların çalıştığı grubun ruh halini ve psikolojik süreçlerini takip eden, çatışmaları yöneten, zor duruma düştüğünde nasıl davranması gerektiğini bilen bireyler olması beklenmektedir. Belirtilen durumlar gibi birçok olumlu ve olumsuz durumlarla karşılaşması beklenmektedir. Sorma, sorgulama, farklı koşullara uyum sağlama, kendini ifade etme gibi davranışlar liderliğin temel amaçlarındandır. Milli eğitimin temel amaçlarına, belirlenen kısa ve uzun vadeli hedeflere ulaşmakta tüm akademik dalların önemli olduğu gibi spor bilimleri alanındaki eğitimlerde önemlidir. Dolayısıyla bilimi ve akli esas alan eğitim programları desteklenmelidir. Bu çalışmanın, öğretmen, antrenör, spor yöneticisi ve eğitimci adaylarının eğitim süreçlerini ve meslek kalitelerini geliştirmeye yönelik çalışmalara katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Dolayısıyla liderlik davranışlarının spor bilimlerinde öğrenim gören aday öğretmen, antrenör, spor eğitmeni örneklemini için hangi düzeyde olduğunu bilmek önem arz etmektedir. Bu doğrultuda ilgili alanda öğrenim gören öğrencilerin liderlik yönelimleri belirleyerek, belirlenen değişkenler açısından incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nicel yaklaşım çerçevesinde, evren veya evrenin bir parçası ile tüm evren hakkında bir görüşe varmak için kullanılan tarama yöntemi ile yürütülmüştür (Karasar, 2009).

Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini 2022-2023 eğitim öğretim yılında Trabzon Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 233 (%60,5 erkek/%39,5 kadın) öğretmen, antrenör, spor yöneticisi, rekreasyon adayı oluşturmaktadır. "Kolay Örneklem Yöntemi" ile örneklem seçilmiştir. Bu yöntemle ile zaman, kolay ulaşılabilirlik ve maddi açıdan tasarruf yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2014). Araştırmaya 18-21 yaşa arası 77 kişi (%33), 22-25 yaş arası 123 kişi (%52,8) ve 26-30 yaş arası 33 kişi (%14,2) katılım sağlamıştır. Bu kişilerin ilk çocuk olanları 117 kişi (%50,2), ortanca veya ortancalardan biri olan 57 kişi (%24,5), son çocuk olan 29 kişi (25,3) doğum sırasını oluşturmaktadır. Kardeş sayısına göre 0-1 kardeşe sahip olan 55 kişi (%23,6), 2-3 kardeşe sahip olan 130 kişi (55,8) ve 4 ve üzeri kardeşe sahip olan 48 (%20,6) kişidir. Bu grupta ailesi ile birlikte yaşayan 192 kişi (%82,4) ve ailesi ile birlikte yaşamayan (yurt veya ayrı evde kalan) 41 kişi (%17,6) yer almaktadır. Katılımcıların 51 kişisi (%21,9) düşük gelire, 62 kişisi orta (%26,6) ve 120 kişisi (%51,5) yüksek gelire sahiptir. Çalışmaya katılım sağlayan adayların %51,5'i bireysel sporla %48,5'i takım

sporları ile; %86,3'ü amatör, %13,7'si profesyonel spor yapmakta; %39,1'i 1-3 yıl arası, %37,8'i 4-8 yıl arası, %23,2'si ise 9 yıl ve üzeri spor yapmaktadır.

Veri Toplama Araçları

“Liderlik Yönelim Ölçeği” bireylerin liderlik yönelimlerini belirlemek için geliştirilmiştir (Bolman ve Deal, 1991). Türk kültürüne adaptasyonu Dereli (2003) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek, liderlik yönelimleri belirlemeye yönelik 32 ifadeden oluşmaktadır. Ölçek 4 alt boyuttan oluşmakta ve her alt boyutunda 2 alt boyutu bulunmaktadır. İfade edilen liderlik davranışı 5’li likert derecelendirme cetveli ile kodlanmaktadır. Ölçek güvenirliği tüm boyutlarda (.80 üzerinde) yüksek güvenirliğe sahip olduğu belirlenmiştir (Dereli, 2003).

Verilerin Analizi

Araştırmada kapsamında toplanan veriler, SPSS 25.0 programında çözümlenerek değerlendirilmiştir. Öğretmen adaylarının alt boyutlara ilişkin cevaplarına yönelik normallik testi (Kolmogorov-Smirnov) uygulanmıştır. Normal dağılıma uygunluk testi sonucunda istenilen düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Normallik varsayımı için kullanılan başka bir yöntem olan basıklık ve çarpıklık değerleri göz önüne alınarak araştırma verileri analize tabi tutulmuştur. Çarpıklık ve Basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 arasında yer alması verilerin normallik sağladığının göstergesidir (Büyüköztürk, 2011; Tabachnick ve Fidell, 2015). Bu sonuca göre araştırma verilerinin uygulanabilirliğine karar kılınmış ve parametrik testlere (betimsel istatistikler, t testi, tek yönlü varyans analizi) tabi tutulmuştur.

Araştırmanın Etiği

Araştırma veri toplama prosedürünü başlatmak amacıyla ilk olarak “Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu” kurulundan etik kurulu onay raporu (08.11.2022 tarihli 81614018-000-22000045623 sayılı yazı) alınmıştır. Mevcut araştırma süresince “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” çerçevesinde hareket edilmiştir. Katılımcılar araştırma yapılmadan önce bilgilendirilip, araştırmacıların onayı alınmıştır.

Bulgular

Tablo 1’de “Liderlik Yönelimleri Ölçeğini (LYÖ)” oluşturan alt faktörlere ilişkin (İnsana Yönelik Liderlik (İYL), Yapıya Yönelik Liderlik (YYL), Dönüşümsel Liderlik (DL) ve Karizmatik Liderlik (KL)) betimsel istatistik analiz sonuçları yer almaktadır. Çarpıklık ve basıklık değerleri normallik varsayımı için değerlendirilmeye alınmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2015). Çalışma kapsamındaki adayların İYL/3.24±1.18, YYL/3.42±1.08, DL/3.75±1.03 ve KL 3.65±1.04 boyutlarında elde ettikleri ortalama aritmetik puan ve standart sapma değeri Tablo 1’de sunulmuştur.

LYÖ'den elde edilen çarpıklık ve basıklık katsayıları değerlendirildiğinde İYL çarpıklık .780, basıklık -.210, YYL çarpıklık -.609, basıklık -.149; DL çarpıklık .092, basıklık .458 ve KL çarpıklık .224, basıklık -.303 değerleri analiz yapmaya uygun değerler olduğu ve normal dağılım varsayımını sağladığı görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1

LYÖ Puanları ile İlgili Betimsel İstatistikler

LYÖ	Madde sayısı	n	\bar{x}	Ss	Çarpıklık	Basıklık	Min.	Mak.
İYL	8	233	3,24	1,18	,780	-,210	8	40
YYL	8	233	3,42	1,08	,609	-,149	8	40
DL	8	233	3,75	1,03	,092	-,458	8	40
KL	8	233	3,65	1,04	,224	-,303	8	40

Yaş değişkenine göre LYÖ boyutlarında yapılan ANOVA analiz sonuçları öğrencilerin, YYL [$F_{(2,230)}=2.949$, $p<0.05$] ve DL [$F_{(2,230)}=4.999$, $p<0.05$] boyutlarında liderlik davranışlarının anlamlı fark gösterdiği bulunmuştur (Tablo 2). Anlamlı farklılığın hangi yaş guruplarında olduğunu belirlemek için Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Uygulanan test sonuçlarına göre, YYL ve DL faktörlerinde 18-21 yaş grubu spor bilimleri öğrencilerinin, 22-25 yaş grubu spor bilimleri öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek liderlik yönelimlerine sahip olduklarını ortaya koymuştur.

Tablo 2

LYÖ Yaş Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

LYÖ	Yaş	n	\bar{x}	Ss	Sd	F	p	Fark
İYL	18-21 Yaş	77	3,46	1,31	2-230	2,457	0,09	Yok
	22-25 Yaş	123	3,09	1,04				Yok
	26-30 Yaş	33	3,25	1,28				Yok
YYL	18-21 Yaş	77	3,68	1,16	2-230	2,949	0,05*	18-21/22-25
	22-25 Yaş	123	3,31	0,95				Yok
	26-30 Yaş	33	3,34	1,25				Yok
DL	18-21 Yaş	77	3,98	1,08	2-230	4,999	0,01*	18-21/22-25
	22-25 Yaş	123	3,55	0,94				Yok
	26-30 Yaş	33	3,95	1,09				Yok
KL	18-21 Yaş	77	3,78	1,11	2-230	0,976	0,38	Yok
	22-25 Yaş	123	3,57	0,96				Yok
	26-30 Yaş	33	3,67	1,18				Yok

* $p<0,05$

Spor bilimleri öğrencilerinin “cinsiyet” değişkenine göre liderlik yönelimleri İYL boyutunda [$t_{(2231)}=3.809$, $p<0.01$] ve YYL boyutunda [$t_{(231)}=2.498$, $p<0.05$] cinsiyete bağlı olarak değişmiştir. Test sonuçlarına göre erkek öğrencilerin İYL puanları ($\bar{x}=3,59\pm 1,41$) ve YYL puanları

($\bar{x}=3,65\pm 1,35$); kız öğrencilerin İYL puanları ($\bar{x}=3,00\pm 0,93$) ve YYL puanlarından ($\bar{x}=3,29\pm 0,83$) daha yüksektir. Bu bulgu, erkek öğrencilerin insana ve yapıya yönelik liderlik özelliklerini, daha yüksek düzeyde ortaya koyduğunu göstermektedir (Tablo 3).

Tablo 3

LYÖ Cinsiyet Değişkenine Göre t-testi Sonuçları

LYÖ	Cinsiyet	n	\bar{x}	Ss	sd	t	p
İYL	Erkek	141	3,59	1,41	231	3,809	0,00*
	Kadın	92	3,00	0,93			
YYL	Erkek	141	3,65	1,35	231	2,498	0,01*
	Kadın	92	3,29	0,83			
DL	Erkek	141	3,89	1,21	231	1,660	0,09
	Kadın	92	3,66	0,87			
KL	Erkek	141	3,82	1,30	231	1,906	0,06
	Kadın	92	3,55	0,82			

*p>0.05

“Doğum Sırası” değişkeninin katılımcıların liderlik yönelim puanları üzerindeki temel etkisinin ölçmek için yapılan ANOVA sonuçları, İYL [$F_{(2,230)}=8.544$, $p<0.01$], YYL [$F_{(2,230)}=3.646$, $p<0.05$], DL [$F_{(2,230)}=7.640$, $p<0.01$] ve KL [$F_{(2,230)}=4.692$, $p<0.05$] faktörleri üzerindeki değiştiğini göstermiştir (Tablo 4). Farklılaşmanın doğum sırası aralıklarını görmek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi sonucunda, İYL, YYL, DL ve KL boyutunda ilk çocuk olan öğrencilerin, son çocuk öğrencilerden; İYL, YYL ve DL boyutunda ortanca çocuk olan öğrencilerin, son çocuk olan öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek liderlik yönelimlerine sahip olduklarını ortaya koymuştur (Tablo 4). Bu bulgulara göre ilk çocuktan son çocuğa doğru gidildikçe liderlik yönelimlerinin azaldığı söylenebilir.

Tablo 4

LYÖ Doğum Sırası Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

LYÖ	Yaş	n	\bar{x}	Ss	Sd	F	p	Fark
İYL	İlk çocuk	117	3,43	1,29	2-230	8,544	0,00*	İlk/son çocuk
	Ortanca	57	3,38	1,07				Ortanca/son çocuk
	Son çocuk	59	2,71	0,83				Yok
YYL	İlk çocuk	117	3,57	1,16	2-230	3,646	0,03*	İlk/son çocuk
	Ortanca	57	3,48	0,90				Ortanca/son çocuk
	Son çocuk	59	3,12	1,02				Yok
DL	İlk çocuk	117	3,87	1,01	2-230	7,640	0,00*	İlk/son çocuk
	Ortanca	57	3,96	0,89				Ortanca/son çocuk
	Son çocuk	59	3,32	1,07				Yok
KL	İlk çocuk	117	3,79	1,09	2-230	4,692	0,01*	İlk/son çocuk
	Ortanca	57	3,72	0,86				Yok
	Son çocuk	59	3,31	1,05				Yok

*p<0,05

“Kardeş Sayısı” değişkeninin katılımcıların liderlik yönelimlerine etkisini ortaya koymak için uygulanan ANOVA testi sonuçları, İYL [$F_{(2,230)}=29.318$, $p<0.01$], YYL [$F_{(2,230)}=18.261$, $p<0.01$], DL [$F_{(2,230)}=13.327$, $p<0.01$] ve KL [$F_{(2,230)}=12.966$, $p<0.01$] faktörleri üzerinde farklılaştığını saptamıştır (Tablo 5). Farklılaşmanın bulunduğu kardeş sayısı aralıklarını belirlemek amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, İYL, YYL, DL ve KL boyutlarında 1 kardeşe sahip öğrencilerin, 2 ve üzeri kardeşe sahip öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek liderlik yönelimlerine sahip olduklarını ortaya koymuştur (Tablo 5). Bu bulgulara göre kardeş sayısı arttıkça liderlik yönelimlerinin azaldığı söylenebilir.

Tablo 5

LYÖ Kardeş Sayısı Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

LYÖ	Kardeş sayısı	n	\bar{x}	Ss	Sd	F	p	Fark
İYL	0-1Kardeş	55	4,17	1,37	2-230	29,318	0,00*	1/ 2 ve üzeri
	2-3 Kardeş	130	2,87	0,88				Yok
	4 üstü Kardeş	48	3,16	1,06				Yok
YYL	0-1Kardeş	55	4,10	1,32	2-230	18,261	0,00*	1/ 2 ve üzeri
	2-3 Kardeş	130	3,12	0,79				Yok
	4 üstü Kardeş	48	3,50	1,11				Yok
DL	0-1Kardeş	55	4,3055	1,07	2-230	13,327	0,00*	1/ 2 ve üzeri
	2-3 Kardeş	130	3,4985	0,92				Yok
	4 üstü Kardeş	48	3,8125	1,00				Yok
KL	0-1Kardeş	55	4,1818	1,30	2-230	12,966	0,00*	1/ 2 ve üzeri
	2-3 Kardeş	130	3,3846	0,78				Yok
	4 üstü Kardeş	48	3,7833	1,09				Yok

* $p<0,01$

Tek yönlü ANOVA analiz sonuçları sonrasında, gelir düzeyi değişkeninin katılımcıların puanları üzerinde, İYL [$F_{(2,230)}=33.051$, $p<0.01$], YYL [$F_{(2,230)}=25.410$, $p<0.01$], DL [$F_{(2,230)}=12.634$, $p<0.01$] ve KL [$F_{(2,230)}=23.772$, $p<0.01$] faktörleri üzerinde liderlik yönelimlerinin temel etkisinin farklılaştığını göstermektedir (Tablo 6). Farklılaşmanın olduğu gelir düzeyi aralıklarını belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi sonucunda, İYL, YYL, DL ve KL boyutunda orta düzeyde gelire sahip öğrencilerin, düşük ve yüksek düzeyde gelire sahip öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek liderlik yönelimlerine sahip olduklarını ortaya koymuştur.

Tablo 6

LYÖ Gelir Düzeyi Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

LYÖ	Gelir	n	\bar{x}	Ss	Sd	F	p	Fark
İYL	Düşük	51	2,89	0,89	2-230	33,051	0,00*	Yok
	Orta	62	4,15	1,36				Orta/düşük ve yüksek
	Yüksek	120	2,91	0,89				Yok
YYL	Düşük	51	3,2	,081	2-230	25,410	0,00*	Yok
	Orta	62	4,19	1,25				Orta/ düşük ve yüksek
	Yüksek	120	3,12	0,88				Yok
DL	Düşük	51	3,63	0,86	2-230	12,634	0,00*	Yok
	Orta	62	4,28	1,13				Orta/ düşük ve yüksek
	Yüksek	120	3,53	0,94				Yok
KL	Düşük	51	3,49	0,86	2-230	23,772	0,00*	Yok
	Orta	62	4,36	1,13				Orta/ düşük ve yüksek
	Yüksek	120	3,35	0,88				Yok

*p<0,05

Katılımcıların “kaldığı yer” LYÖ puanları üzerinde etkisi olup olmadığını belirlemek için uygulanan t-testi bulguları aşağıda gösterilmiştir (Tablo 7). Tabloda da görüldüğü üzere öğrencilerin liderlik yönelimleri İYL boyutunda [$t_{(2231)}=1.280$, $p>0.05$], YYL boyutunda [$t_{(231)}=0.370$, $p>0.05$], DL boyutunda [$t_{(2231)}=-0.318$, $p>0.01$] ve KL boyutunda [$t_{(231)}=0.123$, $p>0.05$] kaldığı yer değişkenine bağlı olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Test sonuçlarına göre aile veya aile dışında herhangi bir yerde kalmanın çalışma gurubunun liderlik yönelimlerine etki etmediği göstermektedir.

Tablo 7

LYÖ Kaldığı Yer Değişkenine Göre t-testi Sonuçları

LYÖ	Kaldığı Yer	n	\bar{x}	Ss	sd	t	p
İYL	Aile ile değil	41	3,45	1,23	231	1,280	0,20
	Aile ile birlikte	192	3,18	1,16			
YYL	Aile ile değil	41	3,49	1,07	231	,370	0,71
	Aile ile birlikte	192	3,42	1,08			
DL	Aile ile değil	41	3,71	0,92	231	-,318	0,75
	Aile ile birlikte	192	3,76	1,05			
KL	Aile ile değil	41	3,67	1,06	231	,123	0,90
	Aile ile birlikte	192	3,65	1,04			

p>0,05

“Spor Branşı (takım/bireysel)” değişkeni LYÖ puanları t-testi analiz bulguları aşağıdaki tabloda sunulmuştur (Tablo 8). Tablodaki analiz sonuçları incelendiğinde katılımcıların liderlik yönelimleri İYL [$t_{(2231)}=-2,438$, $p<0.05$], YYL [$t_{(231)}=-3.033$, $p<0.01$] ve KL boyutlarında [$t_{(231)}=-2.386$, $p<0.05$] spor branşı değişkenine bağlı değişirken; DL boyutunda [$t_{(2231)}=-1.698$, $p>0.05$] spor branşına göre farklılaşmamıştır. Analiz sonuçlarına göre takım sporları ile ilgilenen katılımcıların

bireysel spor yapanlara göre (İYL, YYL ve KL boyutlarında) daha yüksek liderlik yönelimlerine sahip olduğu saptanmıştır.

Tablo 8

LYÖ Spor Branşı Değişkenine Göre t-testi Sonuçları

LYÖ	Spor Branşı	n	\bar{x}	Ss	sd	t	p
İYL	Bireysel	120	3,05	1,04	215,976	-2,438	0,01*
	Takım	113	3,42	1,28			
YYL	Bireysel	120	3,23	1,04	231	-3,033	0,00*
	Takım	113	3,65	1,07			
DL	Bireysel	120	3,64	1,02	231	-1,698	0,09
	Takım	113	3,87	1,02			
KL	Bireysel	120	3,49	1,03	231	-2,386	0,02*
	Takım	113	3,82	1,04			

*p<0.05

Aşağıdaki tabloda “Spor Seviyesi” değişkeni LYÖ puanlarına etkisini gösteren t-testi bulguları sunulmuştur (Tablo 9). Tabloda görüldüğü üzere öğrencilerin liderlik yönelimleri İYL boyutunda [$t_{(2231)}=-2,369$, $p<0.05$], YYL boyutunda [$t_{(231)}=2.563$, $p<0.05$], DL boyutunda [$t_{(2231)}=3.357$, $p<0.01$] ve KL boyutunda [$t_{(231)}=-3.349$, $p<0.01$] spor seviyesi değişkenine bağlı olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Amatör sporla ilgilenen sporcu öğrencilerin profesyonel spor yapanlardan daha yüksek liderlik yönelimleri sergilediği tespit edilmiştir.

Tablo 9

LYÖ Spor Seviyesi Değişkenine Göre t-testi Sonuçları

LYÖ	Spor Seviyesi	n	\bar{x}	Ss	sd	t	p
İYL	Amatör	201	3,31	1,19	231	2,369	0,02*
	Profesyonel	32	2,78	0,98			
YYL	Amatör	201	3,51	1,10	231	2,563	0,01*
	Profesyonel	32	2,99	0,79			
DL	Amatör	201	3,84	1,04	231	3,357	0,00*
	Profesyonel	32	3,20	0,76			
KL	Amatör	201	3,74	1,05	231	3,349	0,00*
	Profesyonel	32	3,09	0,77			

*p<0.05

“Spor Yapma Yılı” değişkeni ANOVA sonuçları katılımcıların liderlik yönelim puanlarının İYL [$F_{(2,230)}=15.438$, $p<0.01$], YYL [$F_{(2,230)}=15.920$, $p<0.01$], DL [$F_{(2,230)}=9.734$, $p<0.01$] ve KL [$F_{(2,230)}=20.581$, $p<0.01$] faktörlerinde farklılaştığını göstermektedir (Tablo 10). Kaç yıl spor yapan katılımcıların liderlik yönelimlerine etkisini tespit etmek için uygulanan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi sonucunda, İYL, YYL, DL ve KL faktörlerinde 1-3 yıl arası spor yapan

öğrencilerin, 4-8 ile 9 ve üzeri spor yapan öğrencilerden; 4-8 yıl arası spor yapan öğrencilerin 9 ve üzeri spor yapan öğrencilerden YYL ve KL faktörlerinde anlamlı olarak daha yüksek liderlik yönelimi gösterdiği belirlenmiştir.

Tablo 10

LYÖ Spor Yapma Yılı Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

LYÖ	Spor Yapma Yılı	n	\bar{x}	Ss	Sd	F	p	Fark
İYL	1-3 Yıl	91	3,71	1,32	2-230	15,438	0,00*	1-3/ 4-8 ve 9 üzeri
	4-8 Yıl	88	3,07	1,01				Yok
	9 ve üzeri	54	2,70	0,84				Yok
YYL	1-3 Yıl	91	3,85	1,15	2-230	15,920	0,00*	1-3/ 4-8 ve 9 üzeri
	4-8 Yıl	88	3,33	1,01				4-8 / 9 ve üzeri
	9 ve üzeri	54	2,89	0,71				Yok
DL	1-3 Yıl	91	4,07	1,00	2-230	9,734	0,00*	1-3/ 4-8 ve 9 üzeri
	4-8 Yıl	88	3,66	1,05				Yok
	9 ve üzeri	54	3,35	0,85				Yok
KL	1-3 Yıl	91	4,11	1,02	2-230	20,581	0,00*	1-3/ 4-8 ve 9 üzeri
	4-8 Yıl	88	3,53	0,96				4-8 / 9 ve üzeri
	9 ve üzeri	54	3,08	0,85				Yok

*p<0,05

Tartışma ve Sonuç, Öneriler

Öğrencilerinin liderlik yönelimlerini ölçmek için yapılan çalışmada yapılan analiz sonuçlarının değerlendirme, yorumlanmasına bu bölümde yer verilmiştir. Bu kapsamda katılımcıların liderlik yönelimlerine yönelik ortalama aldıkları puanlar ve “yaş, cinsiyet, doğum sırası, kardeş sayısı, gelir düzeyi, kaldığı yer, spor branşı, spor yapma yılı ve spor seviyesi” gibi değişkenlerle elde edilen bulgular literatürdeki bulgularla karşılaştırılmıştır.

Spor bilimleri bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin liderlik yönelimlerini belirlemeye yönelik yapılan analiz sonuçları incelendiğinde öğrencilerin liderlik yönelimlerinin ortalamanın üzerinde olduğu saptanmıştır. Bu sonuç öğretmen, antrenör, spor yöneticisi ve rekreatif lider adaylarının sorumluluk sahibi olan, başkaları ile empati kurabilen, grup ilişkileri güçlü ve ait olduğu gruba katkı sağlayan, psikolojik süreçleri olumlu yönetebilen, hayata pozitif bakabilen ve çevresindeki kişileri yönlendirebilen ve güdüleme yetisine sahip bireyler olduğu söylenebilir. Bu konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde de araştırma ile benzer doğrultuda sonuçlarla karşılaşılmaktadır (Altınışik ve Çelik, 2022; Özkan, Akın ve Durna, 2015; Çetintaş, 2019). Altınışik ve Çelik’in (2022) spor bilmeleri fakültesi öğrencileri ile yaptığı çalışmada antrenör, öğretmen ve spor eğitmeni ve rekreatif lider adaylarının ortalamanın üzerinde liderlik yönelimlerine sahip olduğunu ve bu adayların çevresindeki kişilerle olumlu iletişim kurma, başkalarını anlayabilme,

onları güdüleme ve yönlendirebilme yeteneklerine sahip olduklarını belirtmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, ileride bir gurubun lider adayları olarak düşünülen öğretmen, antrenör, spor eğitmeni adaylarının liderlik yetisine sahip bireyler olduğu söylenebilir.

Cinsiyet değişkenine göre araştırma bulguları incelendiğinde ise erkek adayların insana yönelik ve yapıya yönelik liderlik boyutlarında daha yüksek liderlik yönelimlerine sahip olduğu saptanmıştır. Karizmatik liderlik ve dönüşümsel liderlik boyutlarında kadın ve erkek katılımcılar benzer liderlik özellikleri sergilediği saptanmıştır. Farklılaşmanın bulunduğu boyutlar için bu bulguyu fizyolojik ve biyolojik açıdan kadın ve erkeklerin farklılaşmasından kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca kadınların annelik görevine sahip olmasından dolayı genellikle diğer sorumlulukları erkeğe bırakması ve kendini geri plana atması, erkeğin ise baskın, dayanıklı ve güçlü bir yapı çizmesi sonucu ön planda tutulması farklılığın nedeni olduğu düşünülmektedir. Farklı bir açıdan ele alındığında ise erkek egemenliğinin baskın olduğu toplumsal yapıda erkeklerin ön planda olması, ataerkil düşünce yapısı sonuçları erkeklerin lehine dönüştürmüş olabilir. Araştırma bulgularını destekleyen üniversite öğrencileri örnekleme (Bulut ve Baloğlu, 2016), spor fakültesi öğrencileri (Altınışik ve Çelik, 2022), karate antrenörleri üzerine (Çetintaş,2019), beden eğitimi öğretmenleri üzerine (Katkat ve diğerleri 2015) yapılan araştırmalarda erkeklerin lehine farklılık gösteren çalışmalara rastlanılmıştır. Ayrıca cinsiyetin liderlik yönelimlerinde rol aldığını belirleyen çalışmalara da rastlanılmıştır (Atar ve Özberk, 2009; Arslan ve Uslu, 2014a; Can ve Pepe, 2003; Durmuş, 2011; Turan, 2021; Turan ve Ebiçoğlu, 2002; Turhal, Tutkun ve Çelik, 2020). Alan yazında cinsiyetin liderlik yönelimleri üzerine etkisi olmadığı sonucuna varan çalışmalarda mevcuttur (Aydın, 2016; Bayındır, 2020; Beltekin ve Kuyulu, 2019; Cengiz ve Güllü, 2018; Çelik ve Sünbül, 2008; Hayri, 2010; Köleşoğlu, 2009; Özdenk, 2015; Özkan, 2012; Öztürk, 2017; Semiz, 2011; Tapşın vd., 2020). Araştırma bulgularındaki farklı sonuçların yer alması katılımcı yapıların çeşitliliği ve seçilen örneklem grubu ile ilişkili olduğu düşünülebilir.

Yaş değişkeni ile ilgili yapılan analiz sonuçları incelendiğinde 18-21 yaş gurubunda bulunan bireylerin 22-25 yaş aralığında olan bireylerden daha yüksek yapıya yönelik ve dönüşümsel liderlik yönelimlerine sahip olduğunu ortaya koymuştur. İnsana yönelik ve karizmatik liderliklerinin yaşa bağlı benzer liderlik sergilediği saptanmıştır. Bu araştırma bulgusunun sebebi bölüme yeni katılan öğrencilerin yaptıkları işi daha ciddiye alması, okula yeni başlamanın heyecanının verdiği haz ile yapıya yönelik liderlik ve dönüşümsel liderlik yönelimlerinin daha yüksek olmasının sebebi olabilir. Ayrıca yaşı ilerlemiş olan katılımcıların iş ve meslek kaygısının oluşması, meslek sınavlarına hazırlanma gibi nedenlerden daha düşük liderlik yönelimleri gösterdiği söylenebilir. Heyecan verici, riskli ve tehlikeli deneyim yaşamaktan hoşlanan kimi öğrenciler, üniversite yılları döneminde kendini göstermek ve ifade etmek, akranlarından sıyrılmak, kendi kararlarını alıp arkasında durmak ihtiyacı

hissine kapılmaktadır (Cohen, 2014). Araştırma bulgularının aksine yaş değişkeni ile liderlik yönelimleri arasında anlamlı ilişki olmadığını belirten çalışmalar saptanmıştır (Altınışık ve Çelik, 2022; Çar, 2013; Direk, 2020; Erkmén, 2007; Karataş, 2017; Karataş, 2017; Korkmaz, 2017; Köleşoğlu, 2009; Özkan, 2012). Liderlik yöneliminde yaş değişkeninin sınıf değişkeni ile paralel ilerlediği düşünöldüğünde sınıf değişkenine ve sınıflar arası farklılığa göre anlamlı farklılık gösteren, araştırmayı destekler nitelikte çalışmalar da literatürde mevcuttur (Alpullu ve Tatar, 2010; Atar ve Özberk, 2009; Durukan, 2003; Güngör, 2016; Kurudirek, 2011; Özmütlu, 2008; Öztürk, 2017; Turan ve Ebiçoğlu, 2002). Tüm bu verilerin aksine Çetinkaya ve İmamoğlu (2018) üniversite öğrencilerinin yaş değişkenine ilişkin liderlik yönelimleri ortalama puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı farklılığın olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Literatür incelendiğinde araştırma bulgularında farklılıklara rastlanılmaktadır. Genel sonuçlar yaşı büyük olanların liderlik özelliklerinin daha belirgin olduğu yönündedir. Fakat mevcut araştırmada yaşı küçük olanların daha yüksek liderlik özelliklerine sahip olduğu görölmektedir. Bu farklılığın sebebinin yaşa büyük olan öğrencilerin pandemi sürecine denk gelmesi ve bu süreçte okulların uzaktan yapılması ve spor organizasyonların ertelenmesi gibi nedenlerden kaynaklanabileceği düşünölmektedir.

Bir diğer değişken olan spor branşı (takım/bireysel) değişkenine göre takım sporu ile ilgilenen katılımcıların insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik ve karizmatik liderlik boyutlarında bireysel sporla ilgilenen katılımcılara göre anlamlı farklılaşma göstermiştir. Takım ve bireysel sporlar arasında karar alma ve uygulama gücü açısından farklılaştığı belirtilmektedir (Turhal, Tutkun ve Çelik, 2020). Bu araştırma bulgusunun nedeni takımlarda yüksek düzeyde ilişkilerin olması münasebetiyle takım ortamında ön plana çıkma isteği, kendini arkadaşlarına ve hocalarına kanıtlama gibi nedenler olabilir. Araştırma bulguları ile örtüşen çalışma literatürde mevcuttur (Turhal, Tutkun ve Çelik, 2020). Spor yönetici adaylarının liderlik yönelimlerini belirlemeye yönelik bu çalışmada takım sporu ile ilgilenen katılımcıların daha yüksek liderlik yönelimlerine sahip olduğunu ortaya koymuştur. Beltekin ve Kuyulu'nun (2019) çalışmasında, takım sporu yapanların yapıya yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik özelliklerinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Literatürde spor branşına göre anlamlı farklılık göstermeyen çalışmada görölmüştür (Bayındır, 2020; Efehan, 2007). Bayındır'ın (2020) BESYO öğrencileri üzerine yaptığı ve Efehan'ın (2007) Kara Harp Okulu öğrencileri ile yaptığı araştırmalarda liderlik yönelimlerinin spor branşına göre benzer olduğu sonucuna varmıştır.

Doğum sırası değişkenine göre liderlik yönelimlerini belirlemeye yönelik analiz sonuçlarına göre ilk çocuk olandan son çocuk olana doğru gidildikçe liderlik yönelimlerinin değiştii saptanmıştır. Bu bulgulara göre ilk çocuktan son çocuğa doğru gidildikçe liderlik yönelimlerinin azaldığı söylenebilir. Bunun sebebi ise Türk toplumlarında ilk çocukların diğer kardeşler üzerinde

daha etkin rol alması, abi kavramından dolayı söz ve sorumluluğu her zaman yaşı büyük olan üstlenmesi olabilir. Son çocuk olanlar söz ve sorumluluk almada daha pasif olabilir.

Kardeş sayısı değişkenine göre liderlik yönelimleri incelendiğinde ise kardeşe sayısı arttıkça liderlik yönelimlerinin azaldığı gözlemlenmiştir. Farklı bir deyişle kardeş sayısı azaldıkça liderlik yönelimlerin arttığı söylenebilir. Bunun sebebini kardeş sayısı artıkça katılımcıların liderlik yönelimleri bölündüğünün, kardeş sayısı azaldıkça söz sahibi olmanın arttığı şeklinde düşünülebilir. Araştırma bulgularımızın aksine kardeş sayısının liderlik özelliklerini etkilemediği yönünde çalışmalar yer almaktadır (Karataş, 2021; Yücel, 2011).

Katılımcıların kaldığı yer (aile ile birlikte/aile dışında) değişkenine göre liderlik yönelimlerinde anlamlı farklılaşma saptanmamıştır. Çalışmanın aile dışında yurt, ev gibi yerlerde kalan bireylerin daha yüksek liderlik özelliklerine sahip olması beklenirdi. Aileden uzak kalan bireylerin, bağımsız bir ortam, hayat koşulları ile mücadele etme gibi etkenlerden dolayı kendine olan güvenlerinin yüksek ve kendi kararlarını alabilme gibi liderlik vasıflarını taşıması düşünülmekteydi. Fakat araştırma sonucunun anlamlı düzeyde fark ortaya koymaması bu yönde farklı ve daha büyük gruplar ile çalışma yapılmasının gerekliliğini ortaya koymuştur.

Spor seviyesi (amatör/profesyonel) değişkenine göre amatör düzeyde spor yapanların liderlik yönelimlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgunun nedeni spora amatör olarak devam eden bireylerin profesyonel olma isteği, bunun için kendini gösterme ve bir şeyleri başarma arzusu gibi birçok nedenden kaynaklanmış olabilir.

Spor yapma yılı değişkenine göre incelendiğinde spor yılı arttıkça liderlik yönelimlerinin azaldığı sonucuna varılmıştır. Araştırmada spor yılı fazla olanların liderlik düzeylerinin daha yüksek olması beklenmekteydi. Fakat araştırma spor yılı az olanların daha yüksek liderlik yönelimleri gösterdiğini ortaya koymuştur. Bunun sebebinin araştırma gurubuna katılan daha fazla sporla ilgilenen, üst sınıf veya yaşı büyük olanların bireylerin Covid-19 gibi pandemi süresince spor etkinliklerinin durdurulduğu veya ara verildiği, okulların uzaktan eğitim verdiği döneme denk gelmesi ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Literatür araştırma sonuçları incelendiğinde uzun yıllar sporla ilgilenen adayların liderlik yönelimlerinin daha yüksek olduğu yönündedir (Karataş, 2017; Karataş, 2021). Spor yapma yılının liderlik yönelimlerini değiştirmedeğini belirten çalışmalarda literatürde mevcuttur (Çar, 2013).

Sosyoekonomik durum değişkenine göre yapılan analiz sonuçları orta düzey gelire sahip bireylerin liderlik yönelimlerinin düşük ve yüksek olanlara göre anlamlı olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Araştırma bulgusunu destekleyen çalışmaya göre, kişisel gelir düzeyinin liderlik yönelimine bağlı farklılık gösterdiği yönünde veriler elde etmiştir (Çetintaş, 2019). Bu veriler

kişilerin gelir düzeyinin azalması ile birlikte liderlik yöneliminde artış olduğu yönündedir. Barnes'in (2020) üniversite öğrencilerinin liderlik yönelimlerini olumlu yönde etkileyen faktörleri araştırdığı çalışmanın neticesinde; kazanç elde etmenin güdüleyici bir tarafının olduğu ve maddiyatın kişilerin eğitimsel gelişimleri (seminer, kurs, vb.) açısından önem arz ettiği vurgusu yapılmıştır. Bu doğrultuda maddi kazancın kişilerin liderlik yönelimleri açısından bir amaç ya da belirleyici bir unsur olmadığı ancak bazı hususlara erişim açısından araç olduğu düşünülmektedir (Şipal, 2022). Konu ile ilgili literatürde elde edilen veriler yaygın olarak gerek kişisel gelir gerekse aile gelirine yönelik pozitif veya negatif yönlü bir ilişkinin olmadığı yönündedir (Bölükbaşıoğlu, 2021; Çelikdağ, 2018; Saylık ve Anık, 2021; Şipal, 2022).

Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde yaş, cinsiyet, doğum sırası, kardeş sayısı, gelir düzeyi, spor branşı, spor yapma yılı ve spor seviyesi değişkenlerine göre liderlik yönelimlerinde anlamlı fark tespit edilirken; kaldığı yer (ailesi veya aile dışında yurt, ev arkadaşları gibi) değişkenlerine göre anlamlı farklılık görülmemiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde; 18-21 yaş aralığında olanların 22-25 yaş aralığında olanlardan (yapıya yönelik liderlik ve dönüşümsel liderlik boyutunda), erkek katılımcıların (insana yönelik liderlik ve yapıya yönelik liderlik boyutlarında) kadın katılımcılardan, ilk çocuk olanların son çocuk olanlardan (tüm boyutlarda) ve ortanca çocuk olanların son çocuk olanlardan (insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik ve dönüşümsel liderlik boyutlarında), tek kardeşe sahip olanların, 2 ve üzeri kardeşe sahip olanlardan (tüm boyutlarda), gelir düzeyi orta olanların gelir düzeyi düşük ve yüksek olanlardan, takım sporu yapanların (insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik ve karizmatik liderlik boyutlarında) bireysel spor yapanlardan, amatör spor yapanların profesyonel spor yapanlardan, spor yapma yılı 1-3 arası olanların daha uzun spor yapanlardan ve 4-8 yıl arası spor yapanların 9 üzeri spor yapanlardan (yapıya yönelik liderlik ve karizmatik liderlik boyutlarında) daha yüksek liderlik yönelimlerine sahip olduğu saptanmıştır.

Araştırma bulgularına yönelik önerilere yer verilecek olursa, bilgi vermeyi amaçlayan programların yapılmasıyla liderlik yönelim problemi yaşayan adayların problemlerin üstesinden gelebilecekleri veya karşılaştıkları olumsuz durumlardan hafif düzeyde atlatmalarına yardımcı olacaktır. Kongre, sempozyum, panel, sunum gibi eğitsel, akademik faaliyetlere katılımı ve aktif görev alması liderlik yönelimlerine olumlu katkı sağlayabilir. İleride yapılacak çalışmalar açısından daha geniş veya farklı gruplarla uygulanılacak çalışma nitelikli, sağlıklı, üretken, verimli ve topluma yararlı bireyler yetiştirilmesi bakımından katkı sağlayacağı düşünülebilir. Nitel yaklaşım perspektifinden mülakat, görüşme, gözlem gibi teknikleri kullanarak yapılacak çalışma tarama modelinin sınırlılıklarından kaynaklanan boşluğu doldurabilir ve yapılacak benzer çalışmalara ışık tutabilir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirme kurulu: Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu

Etik değerlendirme belgesinin tarihi:08.11.2022

Etik değerlendirme belgesinin sayı numarası: E-8164018-000-2200045623

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Araştırmanın tüm aşamalarında iki yazar da eşit katkıda bulunmuştur.

Çatışma Beyanı

Yazarların araştırma ile ilgili bir çatışma beyanı bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Ağaoğlu, E., Altinkurt, Y., Yılmaz, K. ve Karaköse, T. (2012). Okul yöneticilerinin yeterliklerine ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri (Kütahya İli). *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 159-175.
- Alpullu A. ve Tatar G. (2010). İstanbul Gençlik Spor İl Müdürlüğü çalışanlarının toplam kalite ve liderlik anlayışlarının incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13-20.
- Altınışık Ü. ve Çelik, A. (2022). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin liderlik yönelimleri ile duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(1),225-236.
- Altinkurt, Y. ve Yılmaz, K. (2011). Ortaöğretim okulu öğretmenlerinin öğretmenlerin liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri. *Journal of Qafqaz University*, 32, 104-113.
- Angelle, P. S. ve DeHart, C.A. (2011). Teacher perceptions of teacher leadership: Examining differences by experience, degree and position. *Nass Bulletin*, 95(2), 141-160.
- Apaydın, Ç., Vilkinas, T. ve Cartan, G. (2011). Türkiye’de ortaöğretim okul öğretmenlerinin etkili liderlik belirleyicileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(1), 107-129.
- Arabikoğlu, S. N. ve Demir, K. (2015). Okulöncesi öğretmenlerinin okula bağlılık ve örgütsel güven düzeylerinin okul yöneticilerinin liderlik uygulamalarına göre incelenmesi. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 83-98.
- Arslan, H. ve Uslu, B. (2014a). Öğretmen adaylarının liderlik yönelimlerinin incelenmesi. *e-International Journal of Educational Research*,5(1), 42-60.
- Arslan, H. ve Uslu, B. (2014b). Öğretmen adaylarının öğrenme stilleri ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 341-355.
- Arslan, M. C. ve Özdemir, M. (2015). Öğretmen liderliğine ilişkin öğretmen görüşleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,4(2), 190-207.
- Aslan, M. ve Bakır, A. A. (2014). Resmi ve özel okul öğretmenlerinin paylaşılan liderliğe ilişkin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 117-142.
- Atar E. ve Özberk O. (2009). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin liderlik davranışları. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 51-59.

- Aydın, A., Sarier, Y. ve Uysal, S. (2013). The effect of school principals' leadership styles on teachers' organizational commitment and job satisfaction. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 13(2), 806-811.
- Aydın, R. (2016). *Beden eğitimi ve spor yüksekokullarında eğitim gören bireysel ve takım sporlarıyla uğraşan öğrencilerin liderlik özelliklerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Aydın, R., Bozkuş, T. ve Kul M. (2016). Beden eğitimi ve spor yüksekokullarındaki öğrencilerin liderlik özelliklerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 4(3), 122-131.
- Balyer, A. (2016). Öğretmen Liderler: öğretmen algıları üzerine nitel bir araştırma. *İlköğretim Online*, 15(2), 391-407.
- Barnes, A. C. (2020). Higher education and student affairs: Applying expertise in student leadership development and the collegiate context. *New Directions for Student Leadership*, 2020(165), 99-112.
- Bayındır, M. (2020). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin liderlik yönelim davranışların araştırılması: İstanbul Gelişim Üniversitesi örneği. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 260-268.
- Beltekin, E., ve Kuyulu, İ. (2019). Spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin liderlik yönelim düzeylerinin incelenmesi (Erciyes Üniversitesi örneği). *Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 1(1), 26-29.
- Beycioğlu, K. ve Aslan, B. (2010). Öğretmen liderliği ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İlköğretim Online*, 9(2), 764-775.
- Beycioğlu, K. ve Aslan, B. (2012). Öğretmen ve yöneticilerin öğretmen liderliğine ilişkin görüşleri: Bir karma yöntem çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(2), 191-223.
- Bolman, L. G., ve Deal. T. G. (1991). *Reframing organizations. Artistry, choice and leadership*. Jossey-Bass.
- Bostancı, A.B. (2011). *Sınıfta ilişki düzenini oluşturmada öğretmenin liderliği*. Gülşen, C. (Ed.) Kuram ve uygulamada sınıf yönetimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bölükbaşoğlu, C. (2021). *Spor bilimleri fakültesinde antrenörlük eğitimi programlarında öğrenim gören öğrencilerin liderlik özellikleri ve eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Bulut, M. B., ve Baloğlu, N. (2016). Üniversite öğrencilerinin aile liderlik yönelimleri ile bazı demografik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 495-508.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (15. baskı)*. Pegem Akademi.
- Can S. ve Pepe K. (2003). Öğretmen Adaylarında Liderlik Davranışlarının Belirlenmesi, Gazi Üniversitesi, *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiriler Kitabı*, 10-11 Ekim, Ankara.
- Can, N. (2006). Öğretmen liderliği ve engelleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 137-161.
- Can, N. (2009). Öğretmenlerin sınıfta ve okulda liderlik davranışları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 385-399.
- Cengiz, R., ve Güllü, S. (2018). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve fiziksel saygı düzeylerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(4), 94-108.
- Cohen, Z. P. (2014). *Fiziksel ve sözel şiddet davranışı ile öfke düzeyi ve dürtüsellik arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Çar, B. (2013). *Spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin liderlik özelliklerinin belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Çelik, C., ve Sünbül, A. G. Ö. (2008). Liderlik algılamalarında eğitim ve cinsiyet faktörü: Mersin ilinde bir alan araştırması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3).
- Çetinkaya, G., ve İmamoğlu, G. (2018). Üniversite spor eğitimli öğrencilerin liderlik yönelimlerinin farklı değişkenlere göre araştırılması. *Journal of International Social Research*, 11(59).
- Çetintaş, Y. (2019). *Karate antrenörlerinin liderlik yönelimlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, Bartın.

- Dereli, M. (2003). *A survey research of leadership styles of elementary school principals*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Direk O. (2020) *Spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin örgütsel bağlılık ve liderlik yönelimlerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 642671).
- Doğan, O. (2005). *Spor psikolojisi* (2. Baskı). Adana: Nobel Kitabevi, 70.
- Durmuş, Ö. (2011). İlköğretim ve lise öğrencilerinde görülen liderlik davranışlarının araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çanakkale.
- Durukan E. (2003). *Selçuk üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulu I. ve IV. sınıf öğrencilerinin liderlik davranışlarının karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Efekan, H. (2007). *Kara Harp Okulu olimpik spor branşlarında yapılan bireysel sporlar ile takım sporlarının Harbiyelilerin liderlik özelliklerine sağladığı etkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eraslan, L. ve Aytaç, T. (2015). Öğretmenlerin dönüşümcü liderlik algısında cinsiyetin etkisi: Bir meta-analiz. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 49-71.
- Erkmen, G. (2007), *Selçuk Üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin empatik eğilimlerinin sporda tercih ettikleri lider davranışları ile karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Konya.
- Garipağaoğlu, B. Ç. ve Güloğlu, B. (2015). Öğretmen adaylarında öz liderlik becerilerinin yordayıcısı olarak öğrenilmiş güçlülük ve denetim odağı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 147-162.
- Gökçe, F. (2014). *Sınıfta öğrenme ve öğretme sürecinin yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Greenlee, J. B. (2007). Building teacher leadership capacity through educational leadership programs. *Journal of Research for Educational Leaders*, 4(1), 44-74.
- Güllü, M. ve Arslan, C. (2009). Beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik stilleri/leadership styles of physical education teachers. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11). 353-368.
- Güngör N.B. (2016). *Beden eğitimi öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güngör N.B. (2016). Beden eğitimi öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güngör, N. B. (2016). *Beden eğitimi öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Harrison, C. ve Killion, J. (2007). Teachers as leaders. *Educational Leadership*, 65(1), 74-77.
- Hayri Y. (2010). *İlköğretim okulu yöneticilerini liderlik yönelimleri ve mesleki etik alguları arasındaki ilişkiler: ilköğretim öğretmenleri örneğinde ilişkisel bir çalışma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karadağ, E. (2011). Okul müdürlerinin niteliklerine ilişkin olarak öğretmenlerin oluşturdukları bilişsel kurgular: Fenomonolojik bir çözümleme. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 25-40.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma teknikleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karataş, E. Ö. (2017). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve öz güven davranışlarının incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı. Malatya.
- Karataş, N. (2021). *Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve iletişim becerileri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Muğla.
- Katkat, D., Tunçkol, M., ve Şahin, M. Y. (2015). Beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik yönelimlerinin demografik değişkenler bakımından analizi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 39-47.

- Kıranlı, S. (2013). Teachers' and school administrators' perceptions and expectations on teacher leadership, *International Journal of Instruction*, 6(1), 179-194.
- Konak, M. ve Erdem, M. (2015). Öğretmenlerin görüşlerine göre ilkököl yöneticilerinin etik liderlik davranışları ile çatışma yönetme stratejileri arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 21(1), 69-91.
- Korkmaz, O. (2017). Otantik liderlik ve örgütsel güven. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 58, 437-454.
- Köleşoğlu, G. (2009). *İlköğretim öğretmenlerinin liderlik özellikleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişki (İstanbul ili Beyoğlu ilköğretim okullarında bir uygulama)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kurudirek M. A. (2011). Spor yöneticiliği ile beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin eğitim seviyelerinin liderlik düzeylerine etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Lieberman, A. ve Friedrich, L. (2007). Teachers, writers, leaders. *Educational Leadership*, 65(1), 42-47.
- Mcardle, M. K. (2008). *Leadership orientations of community college presidents and the administrators who report to them: a frame analysis*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Central Florida, College of Education, Florida.
- Onur Sezer, G., ve Bağçeli Kahraman, P. (2018). Öğretmen adaylarının liderlik yönelimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 26(5), 1551-1560. doi:10.24106/kefdergi.2142
- Özdemir, S., Sezgin, F. ve Kılıç, D. Ö. (2015). Okul yöneticisi ve öğretmen görüşlerine göre okul yöneticilerinin liderlik yeterlikleri. *Eğitim ve Bilim*, 40(177). 365-383.
- Özdenk, S. (2015). *Bireysel ve takım sporuyla uğraşan sporcular ile spor yapmayan bireylerin duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özkan, Ö. N. (2012). *Hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve motivasyon düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Özkan, Ö. N., Akın, S., ve Durna, Z. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve motivasyon düzeyleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 12(1), 51-61.
- Özmutlu, İ. (2008). *Beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin liderlik ve yaratıcılık özelliklerinin karşılaştırılması (Gazi Üniversitesi örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, K. E. (2017). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve öz güven davranışlarının incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Saylık, A., ve Anık, S. (2021) Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özelliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 245- 262.
- Semiz, H. (2011). *Ortaöğretim öğrencilerinde sporun liderlik üzerine etkisi (Hendek örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı. Sakarya.
- Şipal, O. (2022). *Üniversite öğrencilerinin egzersizde davranışsal düzenlemeleri, benlik saygısı ve liderlik yönelimleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bayburt Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Bayburt.
- Tabachnick, B.G. ve Fidell, L.S. (2015). *Çok Değişkenli İstatistiklerin Kullanımı*. Çev. Ed. M. Baloğlu, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Tapşın, F. O., Bayazıt, B., Aydemir, A., ve Tapşın, F. O. (2020). Bireysel ve takım sporlarındaki antrenörlerin liderlik davranışları yönelimlerinin bazı değişkenlere göre belirlenmesi (Sakarya ili Adapazarı ilçesi örneği). *Electronic Turkish Studies*, 15(5), 2625-2636. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.43572>.
- Teyfur, M., Beytekin, O. F. ve Yalçınkaya, M. (2013). İlköğretim okul yöneticilerinin etik liderlik özellikleri ile okullardaki örgütsel güven düzeyinin incelenmesi (İzmir il örneği). *Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty*, 21, 84-106.
- Turan S. ve Ebiçoğlu N. (2002). Okul müdürlerinin liderlik özelliklerinin cinsiyet açısından değerlendirilmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, Ankara 8(31), 444-458.

- Turan, M. (2021). Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü iş görenlerinin lider etkinliği düzeyleri ile örgütsel adalet algılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 68-85.
- Turan, M. B., Erol, Z. ve Karaoğlu, B. (2016). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin liderlik düzeylerinin öğretmenlik mesleği yordama gücünün incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 6(3), 71-78.
- Turhal, S.N., Tutkun, E., ve Çelik, A. (2020). Spor yöneticisi adaylarının liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Spormetre The Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 18(4), 193-202.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2014). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9. baskı)*. Seçkin Yayınları.
- Yiğit, Y., Doğan, S. ve Uğurlu, C. T. (2013). Öğretmenlerin öğretmen liderliği davranışlarına ilişkin görüşleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 2(2), 93-105.
- Yorulmaz, I. Y., Altınkurt, Y. ve Yılmaz, K. (2015). The relationship between teachers' occupational professionalism and organizational alienation. *Educational Process: International Journal (EDUPIJ)*, 4(1-2), 31-44.
- Yücel, Y. (2011). *Orta öğretim (Lise) kurumlarında eğitim gören, spor yapan ve yapmayan öğrencilerin liderlik özelliklerinin araştırılması (Kars Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyol Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.

ⁱ Bu çalışma 6. Uluslararası Akademik Spor Araştırmaları Kongresi'nde özet bildiri olarak sunulmuştur.